

Sygnatura akt III U 1107/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konin, dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Koninie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia – **SO Elżbieta Majewska**

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Alina Darul

przy udziale

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2016 r. w Koninie

sprawy **M. N.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania M. N.

od decyzji **Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

z dnia 09.11.2015r. znak: (...)

O d d a l a o d w o ł a n i e.

Sygn. akt III U 1107 / 15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 09 listopada 2015 r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalił M. N. nadpłatę 100 % części uzupełniającej świadczenia z powodu ustania ubezpieczenia społecznego rolników z mocy ustawy małżonka od 02.03.2015 r. Organ rentowy stwierdził, że w okresie od 01.04.2015 r. do 31.10.2015 r. M. N. pobrała nienależne świadczenie z powyższego tytułu w wysokości 5638,08 zł i zobowiązał do zwrotu tej kwoty.

Z decyzją tą nie zgodziła się M. N. wnosząc odwołanie.

Odwołująca podniosła, iż decyzja jest dla niej krzywdząca.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - Placówka Terenowa w K. wniósł o oddalenie odwołania wskazując, że nadpłata powstała z powodu ustania ubezpieczenia społecznego rolników z mocy ustawy wobec męża odwołującej z datą wsteczną od dnia 02.03.2015 r. , a od dnia 01.10.2015 r. został objęty ubezpieczeniem na wniosek. Ponadto ubezpieczona pobiera od dnia 01.09.2013 r. rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy przyznaną na stałe tak więc nie jest to renta okresowa i odwołująca nie spełnia przesłanki określonej w art. 28 ust. 6 ustawy. O okolicznościach uzasadniających zawieszenie części uzupełniającej świadczenia rentowego odwołująca była pouczona , także o tym że powinna zawiadomić organ rentowy o tych okolicznościach w ciągu 14 dni.

Sąd ustalił i zważył co następuje :

M. N., ur. (...)pobierała rentę rolniczą od dnia 28.05.1998 r. Część uzupełniająca świadczenia była zawieszona w 50 % z powodu niezaprzestania prowadzenia działalności rolniczej wspólnie z małżonkiem P. N., który nie miał ustalone prawa do emerytury lub renty i nie spełniał warunków do uzyskania emerytury i renty rolniczej.

Mąż odwołującej P. N. był właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 11,21 ha (2,47 ha przeliczeniowych) położonego w miejscowości Ł. i od dnia 01.07.1977 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

Decyzją z dnia 03.01.2013 r. prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, działając z urzędu, podjął wobec odwołującej wypłatę 100 % części uzupełniającej świadczenia rentowego. Następnie decyzją z dnia 29.08.2013 r. organ rentowy przyznał M. N. rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy od dnia 01.09.2013 r. na stałe. Natomiast pismem z dnia 02.09.2013 r. pozwany poinformował odwołującą, iż w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw, wypłata części uzupełniającej emerytury lub renty rolniczej nie ulega zawieszeniu jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy (tylko ubezpieczenie KRUS). O zaistnieniu okoliczności podanych wyżej tj. o niepodleganiu ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy przez małżonka ubezpieczona jest zobowiązana niezwłocznie powiadomić PT KRUS, a w razie zaniedbania tego obowiązku i wystąpienia nadpłaty będzie zobowiązana do jej zwrotu.

Od dnia 01.01.2013 r. organ rentowy wypłacał ubezpieczonej rentę rolniczą w pełnej wysokości.

W dniu 02.03.2015 r. P. N. sprzedał część swojego gospodarstwa rolnego tj. grunty rolne o powierzchni 6,00 ha. Od tego czasu pozostawał właścicielem i posiadaczem gospodarstwa rolnego o powierzchni 5,16 ha, które stanowiło 0,9825 ha przeliczeniowego. Po zawarciu umowy sprzedaży Burmistrz Gminy Z. wydał w dniu 16.04.2015 r. decyzję na łączne zobowiązanie pieniężne w sprawie zmiany wymiaru podatku rolnego, leśnego oraz podatku od nieruchomości za rok 2015. W treści tej decyzji znalazł się informacja, że P. N. i M. N. posiadają gospodarstwo o powierzchni 5,16 hektarów fizycznych co stanowi 0,9825 hektarów przeliczeniowych.

Umowa sprzedaży z dnia 02.03.2015 r. wpłynęła do organu rentowego w dniu 07.09.2015 r. Decyzją z dnia 25 września 2015 r. organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wobec P. N. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno – rentowego od dnia 02.03.2015 r. W uzasadnieniu decyzji pozwany stwierdził, że z uwagi na zmniejszenie powierzchni gospodarstwa poniżej 1 ha przeliczeniowego ustało ubezpieczenie społeczne rolników wobec P. N.. Powyższa decyzja jest prawomocna.

W dniu 01.10.2015 r. P. N. złożył w organie rentowym wniosek o objęcie go ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 01.10.2015 r. We wniosku oświadczył, że prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni 0,98 ha przeliczeniowych, a praca w gospodarstwie stanowi dla niego stałe źródło utrzymania. Decyzją z dnia 27.10.2015 r. pozwany stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników przez P. N. na wniosek od dnia 01.10.2015 r.

Decyzją z dnia 22.10.2015 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, działając z urzędu, wstrzymał M. N. wypłatę części uzupełniającej od dnia 01.11.2015 r. Następnie organ rentowy stwierdził nadpłatę części uzupełniającej świadczenia za okres od 01.04.2015 r. do 31.10.2015 r. i wydał zaskarżoną decyzję.

W dniu 18.11.2015 r. wpłynęła do pozwanego umowa dzierżawy, na podstawie której P. N. wydzierżawił na rzecz D. N. gospodarstwo rolne o powierzchni 5,21 ha na okres 10 lat. Jednocześnie P. N. złożył oświadczenie, że zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej na gruntach wydzierżawionych synowi D. N.. Decyzją z dnia 25.11.2015 r. pozwany przyznał M. N. prawo do wypłaty 100 % części uzupełniającej świadczenia od dnia 01.11.2015 r. w związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach KRUS nr (...) w aktach ubezpieczeniowych KRUS P. N. (...), kopii decyzji z dnia 28.03.1991 r. oraz częściowo na podstawie zeznań odwołującej M. N..

W ocenie Sądu treść dokumentów znajdujących się w aktach rentowych odwołującej i w aktach ubezpieczeniowych P. N. nie budziła wątpliwości co do swojej wiarygodności i zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd jedynie częściowo dał wiarę zeznaniom odwołującej odmawiając wiarygodności tym zeznaniom w części w jakiej odwołująca wywodziła, że po sprzedaży części gospodarstwa ani ona ani mąż nie wiedzieli, że pozostałe grunty nie stanowią hektara przeliczeniowego i że może to mieć wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy. Zeznania te pozostają bowiem w sprzeczności z treścią decyzji Burmistrza Gminy Z. z dnia 16.04.2015 r. dotyczącej zmiany wymiaru podatku rolnego, gdzie wyraźnie wskazano, że powierzchnia gospodarstwa w ha fizycznych 5,16 stanowi 0,9825 ha przeliczeniowych. Nie sposób też przyjąć by odwołująca i jej mąż nie wiedzieli o tym, że posiadanie gospodarstwa rolnego poniżej hektara przeliczeniowego nie powoduje ustania obowiązkowego ubezpieczenia społecznego skoro już w uzasadnieniu decyzji z dnia 28.03.1991 r. znajduje się informacja, że ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny w rozumieniu przepisów podatkowych, a także jego małżonek i domownik. Wbrew twierdzeniom odwołującej organ rentowy w każdej decyzji wydanej po dniu 02.05.2004 r. pouczał ubezpieczonych (w tym także odwołującą) o zasadach zawieszania części uzupełniającej, w tym także o tym, że jeśli prowadzi działalność rolniczą wspólnie z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do renty albo emerytury i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej lub renty rolniczej to część uzupełniająca świadczenia podlega zawieszeniu w 50 % tylko wówczas jeśli małżonek ten podlega ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy. Gdyby odwołująca zapoznała się z treścią pouczenia w decyzji wiedziałyby, że to czy podlega się ubezpieczeniu z ustawy czy też nie ma istotne znaczenie dla wysokości pobieranego przez nią świadczenia. Odwołująca była też pouczana o konieczności zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

W pozostałym zakresie Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej bowiem znalazły one potwierdzenie w materiale dowodowym zebranym w sprawie.

Zgodnie z treścią **art. 28 ust. 1** ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2015.704-j.t) wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

W myśl przepisu ust. 3 wypłata części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej ulegała zawieszeniu w całości jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5 – 7, 9 i 10 (a później także 9 – 11).

W ustępie **6**, (w brzmieniu obowiązującym od dnia 02.05.2004 r. do 31.12.2012 r.) stwierdzano, że wypłata ulega zawieszeniu w połowie, jeżeli:

1) emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do emerytury albo renty i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli małżonek ten podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy;

2) rencista pobiera okresową rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, nie dłużej jednak niż przez dwa lata.

Z dniem 01.01.2013 r. uchylony został przepis art. 28 ust. 6 pkt 1, natomiast dodano do art. 28 ustęp **11**, zgodnie z którym w przypadku gdy rencista lub emeryt uprawniony do emerytury na podstawie art. 19 ust. 1 prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy, wypłata nie ulega zawieszeniu.

Jak wynika z powołanych przepisów w stanie prawnym obowiązującym od dnia 02.05.2004 r. w przypadku niezaprzestania prowadzenia przez rencistę lub emeryta działalności rolniczej i prowadzenia jej wspólnie z małżonkiem wypłata części uzupełniającej ulegała zawieszeniu w połowie tylko wówczas gdy, małżonek ten nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty i jednocześnie nie spełniał warunków też warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej **o ile małżonek ten podlegał ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z**

mocy ustawy. Tak więc możliwość zawieszenia w połowie części uzupełniającej świadczenia nie dotyczyła sytuacji gdy emeryt, rencista prowadził działalność rolniczą z małżonkiem, który nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że odwołująca składając kolejne wnioski o przyznanie prawa do renty rolniczej wskazywała we wniosku, że nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, podawała także dane dotyczące małżonka (tj. czy jest uprawniony do emerytury lub renty, czy jest zatrudniony), dodatkowo po dniu 02.05.2004 r., przed ustaleniem wysokości renty rolniczej dla ubezpieczonej, organ rentowy każdorazowo ustalał także czy mąż odwołującej podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

Zauważyć także należy, że w kolejnych decyzjach dotyczących przyznania prawa do renty rolniczej, adresowanych do odwołującej, począwszy od decyzji z dnia 01.08.2005 r., organ rentowy informował odwołującą o zasadach zawieszania części uzupełniającej świadczenia. W punkcie 4 ppkt 2 informacji pozwany stwierdzał, że część uzupełniająca emerytury – renty ulega zawieszeniu w połowie m.in. gdy emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą wraz z małżonkiem, który:

- nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty,
- nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,
- podlega ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy.

Powołane przepisy obowiązywały w tym brzmieniu do dnia 31.12.2012 r. W tym czasie część uzupełniająca świadczenia rentowego odwołującej była zawieszona w 50 %.

Z dniem 01.01.2013 r. uchylono przepis art. 28 ust. 6 pkt ustawy i dodano ustęp 11, zgodnie z którym o treści „ w przypadku gdy, zgodnie z którym wypłata części uzupełniającej nie podlega zawieszeniu w razie gdy emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy. W związku ze zmianą przepisu organ rentowy z urzędu podjął odwołującej wypłatę części uzupełniającej świadczenia rentowego od dnia 01.01.2013 r. ustalając, że mąż odwołującej P. N. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy. Jednocześnie, po przyznaniu renty rolniczej bezterminowo, organ rentowy pouczył odwołującą dodatkowo o zmianie przepisów w tym zakresie, wskazał, że dotyczy to tylko małżonka rencisty (emeryta), który podlega ubezpieczeniu w KRUS z mocy ustawy i o konieczności powiadomienia organu rentowego o wystąpieniu powyższych okoliczności tj. o niepodleganiu ubezpieczeniu w KRUS z mocy ustawy.

W przedmiotowej sprawie nie było sporne, że w dniu 02.03.2015 r. mąż odwołującej sprzedał część gospodarstwa rolnego o powierzchni 6,00 ha, z tym dniem jego gospodarstwo zmniejszyło się do powierzchni 5,16 ha co stanowiło 0,9825 ha przeliczeniowych.

Zgodnie z treścią art. 16 ust. 1 pkt ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy podlega rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny.

Ubezpieczenie to powstaje z mocy ustawy po spełnieniu przesłanek określonych w ustawie, ustaje również z mocy ustawy z chwilą ustania okoliczności uzasadniających podleganie ubezpieczeniu. Decyzje organu rentowego dotyczące podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu mają jedynie charakter deklaratoryjny.

W przedmiotowej sprawie z chwilą zmniejszenia powierzchni gospodarstwa męża odwołującej poniżej 1 ha przeliczeniowego ustały przesłanki do objęcia go ubezpieczeniem emerytalno – rentowym z mocy ustawy i decyzją z dnia 25.09.2015 r. stwierdzono ustanie ubezpieczenia emerytalno – rentowego wobec męża odwołującej od dnia 02.03.2015 r. Powyższa decyzja nie była zaskarżona do Sądu i jest prawomocna, treść tej decyzji wiąże więc strony i sąd także w tym postępowaniu. Skutkiem tej decyzji jest przyjęcie, że brak było podstaw do wypłaty odwołującej części uzupełniającej renty rolniczej w 100 % od dnia 01.04.2015 r., gdyż w tym czasie prowadziła ona działalność

rolniczą z mężem, który nie podlegał ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy. Było to więc świadczenie wypłacone pomimo wystąpienia okoliczności uzasadniających zawieszenie wypłaty 100 % części uzupełniającej.

Zgodnie z treścią art. 52 ust. 2 ustawy zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń określają przepisy emerytalne oraz przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2015.121. j.t.) stwierdza, że osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

W świetle ust. 2 za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie uznać należy, że wypłacone odwołującej świadczenie w postaci 100% części uzupełniającej renty rolniczej w okresie od 01.04.2015 r. do 30.10.2015 r. było świadczeniem nienależnym. Zostało bowiem ono wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących zawieszenie części uzupełniającej renty rolniczej, a odwołująca była pouczona o braku prawa do pobierania 100 % części uzupełniającej w sytuacji gdy jej małżonek, który prowadzi działalność rolniczą nie podlega ubezpieczeniu rolniczemu z mocy ustawy. Tym samym więc odwołująca jest zobowiązana do zwrotu wypłaconego świadczenia, a Sąd nie znalazł podstaw do zmiany decyzji w tym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd, działając na podstawie art.477¹⁴ § 1 KPC oddalił odwołanie i orzekł jak w wyroku.

SSO Elżbieta Majewska